



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۲/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

## بررسی رابطه بین توسعه اشتغال شهری با نگاه زیست محیطی

مصطفی چراغی

کارشناس مدیریت صنعتی و کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

### چکیده

توسعه شهرنشینی و پیدایش مناطق کلان شهری در کشورهای جهان سوم با توسعه شهرنشینی در کشورهای صنعتی غرب که از فردای انقلاب صنعتی در کشورهای مذکور آغاز گردید بسیار متفاوت است. هجوم سیل آسای روستاییان به شهرها بویژه شهرهای بزرگ در کشورهای در حال توسعه را باید در ازم پاشیده شدن نظام‌های سنتی تولید روستایی از یک سو و وجود فرصت‌های شغلی مناسب از سوی دیگر جستجو کرد.

شهرها به عنوان مراکز اقتصادی و صنعتی، محل اشتغال بسیاری از افراد هستند. با توجه به رشد جمعیت و توسعه شهرنشینی، اشتغال در شهرها به یک مسئله حیاتی تبدیل شده است. در این مقاله، به بررسی وضعیت اشتغال در شهرها، چالش‌های آن و راهکارهای ممکن برای حل آن پرداخته خواهد شد.

**واژه های کلیدی:** شهرهای جدید، اشتغال، رضایت شغلی، محیط زیست شهری

### مقدمه

رشد روزافزون جمعیت شهرها، مسائل و مشکلات بسیاری از جمله آلودگی هوا، بیکاری، توسعه ناموزون و ... را برای شهرها به وجود آورده است. اگرچه برنامه ریزان امور شهری، ایجاد شهرهای جدید را یکی از راه‌های حل مسائل و مشکلات شهرها دانسته‌اند، تاکنون شهرهای جدید انتظارهای مورد نیاز را برآورده نکرده‌اند و یکی از دلایل برآورده نکردن نیازها، عدم وجود زمینه اشتغال برای ساکنان این شهرها است. عمدتاً شهرهای جدید در ایران به مادرشهرها وابسته هستند و بیشتر نقش خوابگاهی دارند. ساکنان این شهرها معمولاً در مادرشهرها و شهرهای اطراف مشغول به فعالیت هستند.



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



ایجاد اشتغال در شهرهای جدید، می‌تواند گامی مؤثر در فرایند توسعه و پایداری آن‌ها باشد. در این فرایند، عوامل مختلفی تأثیرگذار هستند که از آن جمله، می‌توان به اتخاذ الگوها و رویکردها در سیاست‌ها و برنامه‌های شهرهای جدید اشاره کرد. در حالی که بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، تجاری در زمینه ایجاد شهرهای جدید دارند، ایران نیز دارای تجارب قابل توجه در ایجاد شهرهای جدید است. تحلیل و ارزیابی این تجارب از اهمیت فراوانی برخوردار است، زیرا بسیاری از این شهرها هنوز به آستانه جمعیتی خود نرسیده و در حال تکمیل و جذب جمعیت هستند.

- مطالعه حاضر نشان داد که باتوجه به آمارها، نرخ بیکاری در شهرها بیشتر از روستاها است. این مسئله به دلیل وجود فرصت‌های شغلی بیشتر در شهر و همچنین تعداد بالای جمعیت شهرنشین است. با این حال، افزایش نرخ بیکاری در شهرها نگران‌کننده است و نشان می‌دهد که وضعیت اقتصاد کشور بهبود پیدا نکرده است.

### بیان مسئله

امروزه جمعیت در سطح جهان دچار تغییر و تحولات بسیاری شده که عمده ترین آن افزایش جمعیت شهرنشین است. در بیشتر کشورهای دنیا، بخصوص کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه، این افزایش چشمگیر است. در عصری که بیشتر مردم در شهرها زندگی میکنند و اکثر فعالیتها نیز در آنها صورت میگیرد، شناخت عوامل تبیین کننده کارایی شهرها، نه تنها برای برنامه ریزان شهری مهم است بلکه برای متخصصان اقتصاد کلان نیز اهمیت بسیاری دارد.

بی شک روند پرشتاب شهرنشینی این امر را در دستور کار قرار می دهد. بنا به اهمیت موضوع و نقش آن در مطوبیت زندگی اجتماعی و فردی، ضروری است شهرها به درستی شناخته شوند تا با تامین این شناخت، رهیافتهای بهبود و ارتقای کیفی آن فراهم گردد.

روند افزایش جمعیت شهری بر روی بسیاری از مسائل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تأثیر گذار است که یکی از مهم ترین این مسائل، اشتغال در بخش های مختلف از جمله خدمات، کشاورزی و صنعت است.

بحث اشتغال و پیچیدگی های آن در جهان پرشتاب امروز توجه بسیاری از سیاست گذاران، دولت مردان و کارشناسان را به خود جلب نموده است (ضیائی بیگدلی، ۱۳۸۳: ۱۱۵). از سوی دیگر جهان و شهرهای آن به طور مداوم در حال گذار و پیشرفت بوده و فرایند شهرنشینی همواره در حال دگرگون یهای ساختاری است. این در حالی است که ساختارهای متفاوت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جوامع، آثار متفاوتی بر همه ابعاد زیستی ساکنان شهرها از جمله ساختار اشتغال و کار داشته است. همچنین با توجه به ارتباط مستقیم متغیرهای اجتماعی اقتصادی جوامع و نظام برنامه ریزی و مدیریت شهری آنها با

مقوله کار و اشتغال که همواره منجر به رویکردها و سیاستهای مختلفی در نواحی شهری شده است، از آنها به عنوان عوامل مکانی فضایی مؤثر بر اشتغال شهری نام برده میشود. متفاوت بودن این عوامل در مکانهای جغرافیایی، به تفاوت ویژگیها و وضعیت اشتغال در نواحی جغرافیایی مختلف می انجامد و برای تبیین تفاوتهای مکانی - فضایی اشتغال، لزوماً باید به بررسی و تحلیل تفاوتهای مکانی - فضایی این عوامل پرداخته شود (مهاجرانی، ۱۳۷۷: ۲) شهرنشینی همیشه مسائل بنیادی و جانبی بسیاری را با خود همراه داشته و امروزه به یکی از پیچیدهترین فضاهای کالبدی و عملکردی تبدیل شده است (وارثی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۰). تمرکز جمعیت در شهرها و به ویژه شهرهای بزرگ به دلیل رشد طبیعی جمعیت و مهاجرت های بی رویه از روستاها و شهرهای بسیار کوچک است (ضرابی، ۱۳۷۵: ۴۰). تصمیم گرفته شد شهرهای جدید برای رفع مشکلات مهاجرت روستا به شهر و جوابگویی به نیازهای جدید اشتغال، مسکن و سطوح جدید شهری ایجاد شوند (حبیبی، ۱۳۹۰: ۲۲۵). ایجاد شهرهای جدید در طول تاریخ به دلایل متعددی از جمله دلایل امنیتی، اقتصادی، جمعیتی و ... متداول بوده است، اما پس از انقلاب صنعتی شهرهای جدید با سبک و سیاقی متفاوت از پیش ساخته شدند (قرخلو و عابدینی، ۱۳۸۸: ۱۶۶). مهم ترین نکته در ویژگی های اجتماعی شهر جدید، ایجاد اشتغال و تنوع آن در شهر است (<http://maskannews.ir>). خودکفابودن یکی دیگر از ویژگی های مهم شهرهای جدید است و معمولاً وجود تعادل بین جمعیت و تعداد مشاغل در شهرهای یادشده، هدف خودکفابودن تعریف شده است. از این رو، ایجاد فرصت های شغلی، نقش مهمی در جذب جمعیت و فرایند توسعه شهرهای جدید دارد، هرچند با نگاه به شهرهای جدید ایران متوجه می شویم که این شهرها به اهداف جمعیتی و اشتغال خود نرسیده اند (اجزا شکوهی، ۱۳۸۱: ۱۲۳). تمرکززدایی فرصت های اشتغال در شهرهای مهم کشور، عمومی ترین و کارسازترین سیاست فضایی کشورها محسوب می شود؛ در این سیاست، فعالیت های اقتصادی و کارکردهای دولتی به شهرهای کوچک انتقال می یابند (شکوئی، ۱۳۸۵: ۴۰۳). با وجود این، شهرهای جدید در ایران، جوامع خوابگاهی برای شهرهای بزرگ هستند و بیشتر آنها فرصت های اشتغال عمده در محدوده خود ندارند و از کمبود انواع خدمات عمومی و تسهیلات رنج می برند (وارثی و زیرک باش، ۱۳۸۵: ۱۰۶).

از این رو، بسیاری از خانوارهای شهری و به ویژه خانوارهای جوان و دارای فرزند از رفتن به شهرهای جدید اکراه دارند. پایه های نظری مربوط به ایجاد شهرهای جدید و لزوم اشتغال زایی در آنها به عنوان گامی مؤثر در فرایند توسعه را می توان تلویحاً در میان نظریه های مختلف توسعه اقتصادی جستجو کرد. اولین و معروف ترین الگوی توسعه را که حداقل تلویحاً جریان انتقال نیروی کار از روستا به شهر مورد توجه قرار داده است، "آرتور لوئیس" ارائه کرد. الگوی دوبرخی لوئیس در اواخر دهه ۱۹۵۰ و اوایل دهه ۱۹۶۰ به نظریه عمومی پذیرفته شده، فرایند توسعه در کشورهای جهان سوم، تبدیل شد. نظریه تغییرات ساختاری در زمینه سیاست های اشتغال، در پی پاسخگویی به این سؤال است که چگونه می توان نیروی بیکار را در یک استراتژی توسعه مورد استفاده قرار داد؟ این نظریه، بیان می دارد، به دلیل بازدهی بیشتر فعالیت های صنعتی در مقایسه با بخش کشاورزی، انتقال نیروی کار به مناطق شهری و صنعتی و ایجاد زمینه اشتغال مناسب برای آنها، باعث افزایش سهم صنعت و خدمات و کاهش سهم کشاورزی در کل اقتصاد می شود. "راگنار نرکس" تخصیص مجدد نیروی کار مازاد در موارد استفاده با بهره وری بیشتر را، به ویژه در طرح های ساختاری کاربر، منشأ اصلی تشکیل سرمایه و رشد اقتصادی می دانست؛ در حالی که لوئیس، بخش سرمایه دار (اساساً صنعتی) را عامل اصلی به کارگیری نیروی کار مازاد می دانست.



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



بر مبنای این پایه‌های نظری، شهرهای جدید با محوریت صنعت و خدمات می‌توانند مأوای مناسبی برای کارگران بیکار مناطق محروم جامعه در حال توسعه باشند و در عین حال، از مهاجرت آنان به کلان‌شهرها جلوگیری کنند. این دیدگاه را می‌توان، اساسی برای اتخاذ سیاست‌های مختلف در ایجاد شهرهای جدید و اشتغال‌زایی در آن‌ها دانست. دور شدن از اهداف اصلی، نظیر تنوع شغلی در شهرهای جدید، بسیاری از مشکلات کنونی آن‌ها را، سبب شده است؛ مسئله‌ای که در نخستین نمونه شهرهای جدید مدرن - باغشهر ابنزرهاورد - با تنوع شغلی و خودبسنده‌گی اقتصادی، مورد نظر بوده است. این مسئله به‌نوعی ماهیت شهر اقماری خوابگاهی و نیمه‌خودمختار را به‌همراه داشته است و می‌توان آن را، ریشه بسیاری از معضلات شهری، مانند، نبود حیات و سرزندگی، فقدان هویت و خاطره و رفت‌وآمد مستمر به شهر مادر، تلقی کرد. اشتغال‌زایی در شهرهای جدید، همراه با فرصت‌ها و امکانات کسب‌وکار و تجارت، می‌تواند شهرهای جدید را دارای ساکنانی نماید که بتوانند نه تنها از طریق اشتغال در بخش صنعتی بلکه از راه بازرگانی نیز به امرار معیشت و تولید ثروت بپردازند و موجبات رونق اقتصادی شهر را نیز فراهم سازند.

### هدف

هدف مقاله حاضر بررسی وضعیت اشتغال در شهرها، چالش‌های آن و راهکارهای ممکن برای حل آن می‌باشد.

### اهمیت و ضرورت پژوهش

جمعیت شهری دنیا در آغاز قرن بیست و یکم، حدود 50 درصد کل جمعیت جهان را در بر می‌گرفت، هرچند پیش‌بینی می‌شود که این میزان در سال 2025، از مرز 61 درصد تجاوز کند. گسترش شهرنشینی و مسائل و مشکلات ویژه زندگی شهری، بیش از پیش ضرورت توجه همه‌جانبه به راهبردها و چاره‌های سودمند برای بهینه‌سازی زندگی ساکنان شهر را روشن کرده است (زنگی‌آبادی و همکاران، 1392: 109). بحث اشتغال و پیچیدگی‌های آن در جهان پرشتاب امروز توجه بسیاری از سیاست‌گذاران، دولتمردان و کارشناسان جهان را به خود جلب کرده است. درک ارزش و فهم فعالیت‌های اقتصاد محلی، کار برنامه‌ریز را استحکام اساسی می‌بخشد؛ برای نمونه، فرصت‌های اشتغال بیشتر از راه مهاجرت بر سطوح جمعیت و در نتیجه، بر نیازمندی‌های مسکن تأثیر می‌گذارند. همچنین طبق قانون، تمام شهروندان ایرانی حق دارند شغلی را که تمایل دارند در صورتی که خلاف قانون و نافی حقوق دیگران نباشد، برگزینند و به آن اشتغال داشته باشند (معاونت حقوقی ریاست جمهوری، 1392: 9)، بنابراین، بررسی بحث اشتغال امری ضروری و انکارناپذیر است. نقش خوابگاهی بهارستان، اولین شهر جدید پس از انقلاب اسلامی، باید به مرور کاهش یابد و این شهر، هویت و جایگاه تاریخی ویژه خود را داشته باشد؛ این رویکردی است که تمام شهرهای

جدید متناسب با توسعه و رشد جمعیت خود با آن روبه رو خواهند شد. بنابراین، باید تدابیری برای ثبات جمعیت و خوداتکایی شهرهای جدید اندیشیده شود و ایجاد اشتغال در شهرهای یادشده یکی از مناسب ترین روش هاست. در رابطه با عوامل مؤثر بر وضعیت اشتغال (شامل عوامل اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی و مدیریتی) در یک مکان جغرافیایی (شهرها، روستاها و...) تا کنون نظرات مختلفی بیان شده و محققان با توجه به گستردگی موضوع، تنها به معدود جنبه هایی اشاره نموده اند. از آن جمله میتوان به عواملی همچون منابع طبیعی، سرمایه، فناوری، قشربندی اجتماعی، فرهنگ ساخت جمعیتی و سیاستهای دولتی اشاره کرد.

شهرهای جهان سوم به دنبال افزایش سریع جمعیت، با مازاد نیروی کار روبرو هستند که به دلیل داشتن بافت اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی خاص خود توانایی ایجاد اشتغال برای همه این نیروی مازاد کار را ندارند. این مساله بیشتر در شهرهای پر جمعیت نمایانگر است.

نحوه مدیریت و برنامه ریزی فرآیندهای حاکم بر نظام شهری با بزرگ تر شدن شهرها و پیچیده تر شدن ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آنها طی دهه های اخیر، شکل دیگری به خود گرفته است. مدیران، طراحان و برنامه ریزان در کشورهای توسعه یافته سعی کرده اند نظام حاکم بر شهرها را با این تغییرات هماهنگ کنند، اتفاقی که در برخی شهرهای کشورهای در حال توسعه چندان مشهود نبوده است و مدیران، طراحان و برنامه ریزان شهری در این کشورها طرح و برنامه مشخصی برای اصلاح نظام برنامه ریزی شهری ندارند. تطابق نداشتن برنامه ها و طرح های شهری با تغییرات ایجاد شده در وجوه مختلف شهر موجب شده امروزه شهرهای ما با معضلات متعددی دست به گریبان باشند که زندگی میلیون ها شهروند را تحت تأثیر قرار می دهد.

در اواخر قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یکم و با تحولات شدید فناوری و نیز تحولات گسترده اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، شهرها در حال تجربه متفاوت از تحولات درون شهری و شرایط پیرامونی نوین بودند. چنین شرایطی نیاز به الگوها و رویکردهای نوین در تهیه طرح ها و برنامه های توسعه و نیز در شیوه های مدیریت و حکمروایی شهری داشت. مقایسه تطبیقی کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه نشان می دهد که روند بهسازی و اصلاحات در ساختار مدیریتی و ایجاد حکومت های محلی در کشورهای توسعه یافته، از عوامل بسیار تأثیرگذار در رشد و توسعه بوده است. در مقابل، عاملی که در کشورهای در حال توسعه تأثیر گذاشته است، عدم پذیرش مشارکت مردمی بوده که با دلالت بر دستیابی به یکپارچگی ملی، تمرکززدایی و واگذاری اختیارات به سطوح محلی را امکان پذیر نساخته است. در این کشورها تصور بر این بوده که اجرای طرح های اقتصادی، نیازمند هدایت نیرومند حکومت مرکزی است. گرچه برخی کشورهای در حال توسعه در نتیجه سنت های برجای مانده مستعمراتی، شکلی از حکومت محلی را به گونه ای ضعیف ایجاد کردند اما نگرانی های ناشی از به خطر افتادن یکپارچگی ملی، منجر به ضعیف تر شدن آن نیز شده است.

ساختار متمرکز نظام سیاسی و ضعف در توجه به دولت محلی، فقدان نظام یکپارچه اسناد توسعه محلی (شهری و روستایی)، نبود تعریف جامع از نظام مدیریت محلی در اسناد بالادستی نظام، نبود پایگاه اطلاعات جامع در حوزه مدیریت محلی و گستردگی و تنوع جامعه مورد بررسی، فقدان تفکر نظام مند و نهادینه برای مدیریت سرزمین، فقدان طرح و برنامه مصوب برای سازماندهی فضایی سرزمین، و نبود نهاد قانونی مشخص و مسئول برای مدیریت سرزمین و پیگیری و نظارت بر اجرای طرح های آمایشی از جمله مشکلات نظام برنامه ریزی شهری ایران است. ناهماهنگی میان ماهیت کلان نگر، فضایی و



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



فرابخشی برنامه‌ریزی آمایش سرزمین با ساختار بخشی و به‌شدت تمرکزگرای نظام برنامه‌ریزی و اجرا در کشور نیز نقش به‌سزایی در عملیاتی‌نشدن جهتگیری‌های آمایشی در خلال برنامه‌های میان‌مدت توسعه کشور دارد. تمرکز و تراکم منابع و زیرساخت‌ها در مراکز رشد، شکاف سطوح توسعه مناطق و سکونتگاه‌ها، مهاجرت، پراکنده‌رویی و تغییرات ساختاری-کارکردی گسترده و فراگیر، از جمله تغییر کاربری اراضی، در مراکز و نواحی پیرامون آن‌ها، نارسایی‌های فنی و روش‌شناختی و عدم هماهنگی‌های بین بخشی و اعمال سلايق مدیریتی در طرح‌های نظام مدیریت توسعه محلی، همینطور ناپایداری درآمدی مدیریت شهری و انجام برخی اقدامات عمرانی مغایر با طرح‌های مصوب توسعه شهری کشور از مشکلاتی بوده که نظام برنامه‌ریزی شهری ما در ایران با آن دست به‌گریبان است.

اکثر صاحب‌نظران برای خروج از ناکارآمدی، بر کوچک‌سازی دولت و واگذاری امور به مردم و حکومت‌های محلی تأکید دارند. تجربه کشورهای توسعه یافته نیز مبین همین واقعیت است. این کشورها به تبع گسترش وظایف دولت‌ها، جهت تسریع فرآیند توسعه به شیوه‌های مختلفی به واگذاری امور اقدام کرده‌اند. در ایران نیز مدیریت سیاسی-اداری حاکم بر نواحی و مناطق مختلف، به منظور اداره بهینه کشور همواره مدنظر قرار گرفته است. این موضوع به لحاظ تاریخی از قدمت دیرینه‌ای برخوردار است.

قبل از انقلاب سال ۱۳۵۷ در برنامه‌های عمرانی سوم تا پنجم و بعد از انقلاب، علاوه بر اصول متعددی در قانون اساسی چون اصول سوم، ششم، چهارم و هشتم و صدم که به مشارکت عامه مردم در سرنوشت خویش، اصلاح نظام اداری، اداره امور کشور با اتکا به آرا عمومی، عدم تبعیض در توزیع فعالیت‌ها و تشکیل شوراهای تأکید می‌شد. موارد زیادی نیز در برنامه‌های توسعه کشور، لزوم تمرکززدایی در دستیابی به عدالت اجتماعی را مدنظر قرار می‌داد اما این الزامات از جانب دولت مغفول واقع شده است. لذا به منظور دستیابی به توسعه پایدار نیاز به تمرکززدایی و حکمروایی محلی در کشور الزامی است. دستیابی به حکمروایی محلی با هدف تمرکززدایی نیازمند بهره‌گیری از سیاست‌ها و راهبردهای حکمروایی محلی و ایجاد ظرفیت نهادی در سطح ملی و محلی است زیرا اعتقاد راسخ بر این است که بهترین سیاست‌ها در صورت نبود ظرفیت با شکست روبرو خواهد شد.

### پیشینه پژوهش

تمامی سرشماری‌های انجام شده در ایران، تداوم شهرنشینی در مقیاس وسیع و افزایش گرایش به تمرکز جمعیت شهرنشین در چند شهر بزرگ بعد از انقلاب اسلامی را نشان می‌دهند. از سال 1976 تا 2001 میانگین رشد سالیانه جمعیت شهری در ایران 4/3 درصد بوده است.

بدون دستیابی به نتایج پژوهشی دیگران و توسعه و تکامل آن‌ها، امکان رسیدن به پاسخ مناسب و تجزیه و تحلیل بهتر میسر نیست. پژوهش‌های چندانی در زمینه تجزیه و تحلیل اشتغال در شهرهای جدید انجام نشده، هرچند پژوهش‌هایی در سطح شهرها و استان‌ها انجام شده است که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

Gratton (1979) در مقاله‌ای با عنوان تنوع صنعتی در شهرهای جدید، درجه تنوع اشتغال صنعتی را در 28 شهر جدید با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون و ضریب جینی اندازه‌گیری کرد؛ نتایج پژوهش یادشده نشان می‌دهند که تنوع صنعتی متناسب با جمعیت شاغل در شهرها توزیع شده و از ویژگی‌های مهم این شهرها، تنوع صنعتی آنهاست.

Lau (2010) در مقاله‌ای، تأثیر شهرنشینی بر اشتغال کارگران در شهر جدید تین شوی وای را بررسی کرد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که نبود تعادل فضایی بین شغل و مسکن و نبود تعادل بین افزایش زمان سفر و هزینه سفر، آزادی انتخاب حالت‌های سفر را کاهش می‌دهند و گزینه‌های انتخاب نوع شغل را برای کارگران محدود می‌کنند. در نهایت ترکیبی از نرخ زیاد بیکاری و تضعیف اجتماعی باعث شده است ساکنان ارتباط خود را با بستگان و دوستان از دست بدهند و از دنبال کردن کار با فاصله زیاد منصرف شوند.

زیاری (1380) در پژوهشی به بررسی، تحلیل و برنامه‌ریزی اشتغال در استان یزد پرداخت و به این نتیجه رسید که مهم‌ترین بخش اشتغال زاء، مالی و تجاری بوده و به ازای هر شغل ایجادشده در بخش مالی و تجاری 7/1 شغل و در بخش‌های صنعت ساخت و ساز به ترتیب 3/1 و 3 شغل در کل استان یزد ایجاد است.

اجزا شکوهی (1381) در مقاله‌ای نقش اشتغال در توسعه شهرهای جدید انگلستان را با هدف نقش گسترش فرصت‌های شغلی در شهرهای جدید انگلستان بررسی و برای رسیدن به این هدف، از روش محاسبات بازار نیروی کار استفاده کردند. نتایج محاسبات بازار نیروی کار در شهرهای جدید انگلستان نشان می‌دهند که مهاجرت به این شهرها با ایجاد فرصت‌های شغلی در شهرهای یادشده ارتباط دارد. البته نتایج نشان می‌دهند که سه گروه عمده شهرهای جدید انگلستان که در مراحل مختلفی از توسعه قرار دارند، شرایط اقتصادی متفاوتی دارند.

فروودی و محمدی (1385) در مقاله‌ای به تحلیل و پیش‌بینی وضعیت اشتغال در شهر سنندج با استفاده از الگوی تغییر سهم ضریب مکانی و جینی پرداختند. آنها ابتدا، تحولات جمعیتی و پیش‌بینی آن برای مقاطع 10 و 25 ساله را بررسی و سپس، بخش‌های مختلف اقتصادی شهر را با عنوان‌های کشاورزی، صنایع و معادن و خدمات بررسی و نقش شهر سنندج را در دیاگرام سه گوش در دور‌های مختلف و همراه با الگوی تغییرات آن تبیین کردند.

در ادامه، ضرایب مکانی هفت بخش اصلی اقتصادی و سپس بخش‌های زیرمجموعه خدمات را تعیین و با ضریب جینی، جغرافیای نابرابری توزیع درآمد را از سال 1373 تا 1381 بررسی کردند. در نهایت، تجزیه و تحلیل ساختار اقتصادی شهر به شکل مقایسه میان بخش در خود شهر و بین بخشی با سطح مرجع با الگوی اقتصادی تغییر سهم انجام و سه سناریو برای پیش‌بینی ساختار آتی مشاغل عمده در سالهای 1375 تا 1385 ارائه شد.

غفاری و همکاران (1390) در پژوهشی به بررسی تحلیل مکانی - فضایی ساختار اقتصادی اشتغال در استان چهارمحال و بختیاری پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اشتغال در این استان به سمت خدمات میل می‌کند و در صورت ادامه این روند طی دهه‌های آینده، رشد بخش خدمات و کاهش رشد سایر بخش‌های اقتصادی را در سطح استان و شهرستان‌ها شاهد خواهیم بود.



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



جوهری و مرادی مسیحی (1390) آثار ایجاد شهر جدید اندیشه بر تعادل بخشی به فضای سکونت و اشتغال منطقه ای را بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان می دهند که شهر جدید اندیشه به واسطه جذب بخشی از سرریز جمعیت مادرشهرهای منطقه و تأمین اشتغال ساکنان خود و حوزه شهری پیرامون، بیشترین تأثیر مثبت را در تعادل بخشی به فضای سکونت و اشتغال منطقه‌های به شکل برنامه ریزی شده داشته است.

### مبانی نظری

شهر جدید، اجتماع برنامه ریزی شده ای است که در پاسخ به اهداف از پیش تعیین شده ایجاد می شود (نصیری، 1388: 16). در تعریفی دیگر، شهرهای جدید، اجتماع و شهرهای برنامه ریزی شده اند که تمام جنبه های توسعه پیش از ساخت و ساز آن ها آغاز می شود (Raquel Insa, 2012: 219).

انگلیس یکی از کشورهای موفق در زمینه ایجاد شهرهای جدید است. برنامه شهرهای جدید بریتانیا از جنبش باغ شهر آغاز شد؛ این جنبش، پایه ایجاد دو شهر لچ ورت (1903) و ولوین گاردن سیتی (1919) بود. از سال 1946 به بعد، بر اساس مهم ترین برنامه های پس از جنگ، 32 شهر جدید در بریتانیا ساخته شد (Department of Planning Oxford Brookes University, 2006: 13). اهداف عمده ایجاد شهرهای یادشده، ایجاد ثبات در جمعیت شهر لندن، جلوگیری از رشد اشتغال در مرکز لندن و جذب جمعیت اضافی بود (Hobson, 1999: 4).

پیشینه ساخت شهرهای جدید در فرانسه به اوایل قرن حاضر می رسد. شورای عمومی منطقه پاریس در سال 1924، ساخت شهرهای جدید با جمعیتی معادل 1/5 میلیون نفر را در منطقه پاریس پیش بینی کرد. به دلیل وقوع جنگ جهانی دوم و عواقب ناشی از آن، بحران مسکن به طور گسترده ای دامن گیر جامعه شده بود و کوشش برای رفع این بحران به ساخت مجتمع های بزرگ مسکونی منجر شد. بنابراین، در ارتباط با سازماندهی منطقه پاریس در سال های 1430 تا 1439، ساخت شهرهای جدید به طور جدی تری مطرح و دنبال شد. سیاست ایجاد شهرهای جدید در فرانسه شامل 9 شهر جدید که 5 شهر در منطقه پاریس و 4 شهر در مناطق دیگر بودند، طرح ریزی و اجرا شد (بزی و افراسیابی راد، 1388: 119).

بیشتر شهرهای جدید کشورهای در حال توسعه به دو منظور بهره برداری شده اند: نخست، راهبرد شهرهای جدید برای تمرکززدایی جمعیت و فعالیت های اقتصادی از مناطق شهری مسلط و بزرگ. از این رو، شهرهای بازاری جدید برای جذب رشد بیش از اندازه جمعیت مناطق بزرگ شهری پیرامون آن ها ساخته شدند و دوم، راهبرد شهر جدید برای بهبود وضع و توسعه نواحی کمتر توسعه یافته و دورافتاده تا جمعیت و فعالیت های اقتصادی را در مناطقی متمرکز کند که توان رشد داشتند.



با در نظر گرفتن تجربه های گذشته نتیجه می گیریم که بیشتر شهرهای جدید در کشورهای در حال توسعه به شکل عناصر جدا از هم ساخته می شدند و بنابراین با سیستم های شهری در سطح ملی هماهنگ نبودند؛ از این رو، شهرهای جدید موفقیت چندانی در تغییر الگوی مهاجرت های شهری نداشته اند.

از مهم ترین اهداف ایجاد شهرهای جدید پس از انقلاب در ایران عبارتند از: جلوگیری از توسعه بی رویه و کلان شهر شدن مادرشهر، انتقال کارگاهها از مادرشهر به شهر جدید، جذب سرریز جمعیت با ایجاد کانون های اشتغال در شهر جدید، جلوگیری از زیاد شدن قیمت زمین در مادرشهر و بورس بازی زمین به علت توسعه نامحدود مادرشهر، جلوگیری از ایجاد حاشیه نشینی در شهرهای بزرگ، ایجاد اشتغال در شهر جدید و جلوگیری از خوابگاهی شدن آنها (زیاری، 1389: 118). در حقیقت، شهرهای جدید برای کمک به حل مشکلات اقتصادی، اجتماعی و محیطی شهرهای بزرگ به وجود آمده اند و پاسخی به «مگالوپلیس» یا تمرکز بیش از حد جمعیت و فعالیت های اقتصادی درون شهرهای بزرگ بوده اند.

شهرهای جدید بر اساس وسعت، فاصله، جمعیت، نوع و سطح فعالیت های اقتصادی در چند الگو طبقه بندی می شوند:

1- شهرهای جدید مستقل؛ 2- شهرهای جدید اقماری؛ 3- شهرهای جدید پیوسته (اجزا شکوهی و همکاران، 1391: 77). ساختار اشتغال در شهرهای جدید به این شرح است:

۱- شناخت بافت اشتغال، از لحاظ درآمدی مشخص کننده چهره اقتصادی شهر از نظر ساکنان آن است؛  
۲- شکل گیری شهر، تا حد شایان توجهی در اثر فشار سلیقه و گرایش های فرهنگی - اجتماعی انجام می شود و این سلیقه و گرایشها تابع اشتغال هستند؛

۳- گروه های شغلی متفاوت به علت رفت و آمدها، تقاضاهای خدماتی و مجموعه رفتار شهرنشینی خود بر استخوانبندی شهر جدید تأثیر می گذارند؛

۴- گروه های شغلی معین در استعدادهای معین، زمینه های جذب سرمایه ها در آینده را فراهم و شهر را محل تبلور فعالیتهای ویژه میکنند؛

۵- گروههای شغلی متفاوت، تقاضاهای خدماتی و فرهنگی متفاوتی دارند (اسماعیل زاده، 1382: 140). بنابراین یکی از آرمان های پسندیده در سطح منطقه، ایجاد تعادل منطقی بین مردم، اشتغال و محیط زیستی است و زمانی منطقه شامل تعادل می شود که شاغلان ساکن، در فاصله و زمانی معقول از مکان سکونت خود به شغل دسترسی داشته باشند.

یکی از مهم ترین وظایف برنامه ریزان شهرهای جدید، مکان یابی فضاهای توسعه به شکلی است که بهترین و بیشترین نقش را در تداوم و انتشار توسعه به فضاهای مجاور دورافتاده داشته باشند و بخش بزرگ تری از منطقه و جمعیت بیشتری را منتفع سازند (جوهری و مرادی مسیحی، 1390: 95). از طرفی، تولید و اشتغال در بخش های صنعت و معدن یکی از عوامل بسیار مهم و محور رشد و توسعه شهر است و سایر بخش های اقتصادی تابعی از رشد بخش صنعت خواهند بود (زیاری و سلیمانی شبیلو، 1386: 54).



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



تعاریف :

### محیط زیست شهری

لازمه ایجاد تعامل منطقی بین مردم و اشتغال و محیط زیستی مکان سکونت و برون رفت از نرخ بیکاری شهر های جدید ایجاد قوانین متفاوت با در نظر گرفتن مسائل زیست محیطی و ضوابط آن و همچنین پرداختن به اشتغال زیست محور با استفاده از تکنولوژی های نوین می باشد.

در قوانین امروزه محیط زیست که در چهارچوب مقررات و ضوابط استقرار واحد های تولیدی، صنعتی و معدنی در دفتر ارزیابی زیست محیطی در سال ۱۳۹۷ به چاپ و در دسترس عموم قرار داده است فواصل استقرار واحتهای تولیدی در شهرهای مادر به شکل زیر می باشد.

جدول شماره 1: حداقل فواصل مجاز برای استقرار واحدهای صنعتی، تولیدی و معدنی

ردیف	فاصله از مراکز و مناطق مختلف (متر)					
	رده 1	رده 2	رده 3	رده 4	رده 5	رده 6
1	-	500	1000	1500	2000	2500
2	-	250	500	1000	1500	2000
3	-	150	300	600	800	۱۲۰۰
4	-	100	250	500	750	1000
5	-	-	با اخذ مجوز از مراجع ذیصلاح			
6	-	150	300	750	1000	1500
0	-	100	150	300	750	1000
0	150	150	200	250	500	750
9	رعایت حرائم قانونی					
15	-	-	-	150	250	500

\* فواصل از رودخانه های حفاظت شده همانند مناطق حفاظت شده لحاظ می گردد.

ونیز مشاغل در شهرهای مادر به گروه های صنعتی و تولید که در ده گروه و ۶ رده تعریف شده است تقسیم می شود. به عنوان مثال تولید روغن های گیاهی در رده چهارم یعنی به فاصله ۱۵۰۰ متر از آخرین محدوده سکونتگاه قرار دارد ولی با در نظر گرفتن تکنولوژی های نوین وبا استفاده از ماشین می توان واحد تولیدی در رده یک یعنی در داخل شهرهای جدید ایجاد شود تا بتوان با ایجاد صنایع در داخل شهرهای جدید به واسطه مصوبات مطالعه شده توسعه اشتغال پایدار شهرها را شامل می شود و عدم وابستگی به کلان شهرها را در بر دارد(مقررات و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی۱۳۹۷).

با ایجاد شهرک ها و نواحی صنعتی در کنار شهرهای جدید تا حد قابل قبولی می توان مجاورت شاغل و شهروند را به هم نزدیکتر کرد البته این مسئله مستلزم ایجاد زیر ساخت های صنعتی در کنار جانمایی شهرهای جدید را دارد. لازم به ذکر است برخی مشاغل و واحدهای صنعتی به خاطر رعایت مقررات زیست محیطی نمی تواند خارج از شهرک صنعتی ایجاد کرد.

ناحیه صنعتی شهرها

ناحیه ای با امکانات مشابه شهرک صنعتی با مساحت کمتر از ۱۰۰ هکتار می باشد ولی همان کارکرد شهرک های صنعتی داشته و مشمول قوانین و مقررات حاکم به شهرک های صنعتی شهرهای مادر را دارا می باشد و نیز به منظور تسهیل و حمایت از صنایع روستا هایی که دارای طرح هادی مصوب هستند در زون کارگاهی مشخص استقرار رده های ۲ و ۱ مجاز می باشد.

## اشتغال

تمام افراد با سن 10 سال و بیشتر شاغل محسوب می شوند که حداقل یک ساعت در هفته کار کرده یا به دلایلی به طور موقت کار را ترک کرده باشند. بیشتر شاغلان شامل خوداشتغالان و مزد و حقوق بگیران هستند (مرکز آمار ایران). شاغلان در سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات به فعالیت مشغول هستند.

## رابطه بین اندازه شهر، اشتغال

تارزول با مطالعه نرخ بیکاری شهری و تاثیر تنوع اقتصادی در کانادا به این نتیجه می رسد که با افزایش اندازه شهر نرخ بیکاری کاهش می یابد. از طرف دیگر با افزایش تنوع بخشی/صنعتی بیکاری کاهش ولی با افزایش تنوع شغلی ۱۱۸، نرخ بیکاری افزایش می یابد. کرمپتون برای مطالعه رشد اشتغال بخش خدمات در شهرهای اروپایی و ارتباط آن با اندازه شهر از آمار مربوط به شهرهای بالای ۳۰۰ هزار نفر و تحلیل رگرسیونی استفاده کرد و به نتایج زیر دست یافت:

- فرایند گرایش به بخش سوم نقش عمده ای در تغییرات اشتغال در نواحی شهری دارد.
- نواحی شهری با جمعیت ۱/۸ میلیون نفری دارای بازار کار کارآمدتری هستند.
- اندازه نواحی شهری تاثیر مستقیم ولی غیر خطی بر نرخ بیکاری شهری دارد.



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



- میلارد با مطالعه نرخ بیکاری در شهرهای بالای ۵۰ هزار نفر جمعیت فرانسه و با استفاده از نظریه ها و مطالعات تجربی که وجود ارتباط بین اندازه شهر و نرخ بیکاری را مطرح می کردند، نشان می دهد که رابطه بین اندازه شهر و نرخ بیکاری به شکل U وارونه است. بدین ترتیب که نرخ بیکاری با اندازه شهر تا شهرهای با جمعیت یک میلیون نفر افزایش و از شهرهای بالای یک میلیون نفر به بالا کاهش پیدا می کند. بنابراین نقطه برگشت که در آن نرخ بیکاری معکوس می شود، اندازه شهرهای یک میلیون نفری است.

### جمع بندی و نتیجه

در شهرهای جدید، رسیدن به هدف های جمعیتی و اشتغال همواره لازم و ملزوم یکدیگر هستند و برای جذب جمعیت نیاز به ایجاد اشتغال است و ایجاد فعالیت های اقتصادی نیز به جمعیت مشخصی نیاز دارد. با توجه به هدف ایجاد فرصت های اشتغال متنوع در شهرهای جدید و تغییر مکان برخی از تأسیسات صنعتی ناموفق از شهرهای بزرگ، شهرهای جدید ابتدا جوامع خوابگاهی برای شهرهای بزرگ هستند و در کل، بیشتر آن ها فرصت های اشتغال عمده در محدوده خود ندارند یا از کمبود انواع خدمات عمومی و تسهیلات رنج می برند.

بنابراین بررسی کلی اطلاعات حاصل نشان می دهند که بیش از ایجاد یک شهر بر بررسی های دقیق کارشناسی و انتخاب مناسب ترین مکان برای ایجاد شهر جدید و ارائه راهبردهای عملی برای ایجاد آن ها مبتنی باشد، مجموعه ای از اطلاعات کلان و کلی منطقه ای و توجیه ضرورت ایجاد شهر جدید، راهبردهای برای دسترسی، تأسیسات زیربنایی و... ارائه شده اند و راهبردهای واقع گرایانه برای جذب جمعیت و فعالیت در این شهر ارائه شوند. در نتیجه، باید مسئولان، متولیان و مدیران شهری به بحث اشتغال در شهر جدید توجه جدی کنند.

در راستای جلوگیری از پراکندگی صنعت و تغییر کاربری اراضی کشاورزی و به منظور ایجاد زیر ساخت های زیست محیطی با در نظر گرفتن اشتغال کلیه دستگاه های اجرایی با استفاده از ظرفیت های قانونی خود نسبت به هدایت متقاضیان به شهرک ها و نواحی صنعتی اقدام واز استقرار پر کند و واحدهای مذکور ممانعت می نمایند. با استفاده از تبصره های موجود می توان زمینه اشتغال در شهرهای جدید و نواحی روستایی دارای طرح هادی را تسریع نمود.

هر چند، ایجاد اشتغال در رأس اهداف و برنامه های شهرهای جدید بسیاری از کشورها و ایران نبوده است، اما یکی از دستاوردهای مورد انتظار این برنامه ها را می توان ایجاد و توسعه اشتغال دانست. ایجاد اشتغال پایدار در شهرهای جدید می تواند بخش عمده ای از نقاط ضعف آن ها را، نظیر اسکان پایدار و ایجاد هویت، برطرف کند. این امر صرفاً به بخش صنعت معطوف نمی شود، بلکه در حوزه هایی نظیر تجارت و خدمات نیز می تواند مطرح باشد. اشتغال زایی از طریق صنعتی شدن، یا به عبارت دیگر، ایجاد

اشتغال در فعالیتهای صنعتی و خدماتی که دارای رشد زیاد ارزش افزوده باشند، قادرند موقعیتی جدید برای این شهرها ایجاد کنند.

پیشنهادهایی برای ایجاد فرصت های اشتغال:

در گذشته، در طرح های جامع شهرهای جدید به ایجاد فرصت های شغلی گوناگون برای ساکنان آن ها توجه چندانی نشده است. بی گمان وزارت راه و شهرسازی به تنهایی نمی تواند طرحی برای تأمین فرصت های شغلی در شهرهای جدید تهیه کند و برای حل این مشکل، لازم است که وزارت راه و شهرسازی، وزارتخانه کار و رفاه اجتماعی و دیگر وزارت خانه ها که بخشی از کار را بر عهده دارند بایکدیگر همکاری و همیاری بیشتری داشته باشند؛

۱- انتقال صنایع

۲- ترغیب و تشویق برخی از فعالیت های قابل اجرا در شهرها

۳- استفاده از تکنولوژی های نوین با کمک شرکت های دانش بنیان

توزیع ناعادلانه منابع و تفاوت های فاحش در مناطق مختلف شهری و روستایی باعث می شود که تبدیل روستا به شهر به عنوان یک راهکار برای کاهش این تفاوت ها مورد استقبال عموم ساکنان باشد. بدیهی است که روستا قلب توسعه یک جامعه است. ایجاد زیرساخت های مناسب در روستاها می تواند زمینه ساز رونق اقتصادی، گردشگری، فرهنگی و اجتماعی یک جامعه باشد. در این راستا ضروری است که مسئولان ذیربط توسعه روستاها را جایگزین تبدیل وضعیت روستا به شهر کنند.

## منابع

- ۱) اجزا شکوهی، محمد (1381)، نقش اشتغال در توسعه شهرهای جدید انگلستان، تحقیقات علوم جغرافیایی، شماره 67، صص 122-137.
- ۲) اجزا شکوهی، محمد، قرخلو، مهدی، خزاعی نژاد، فروغ (1391)، عوامل مؤثر در جمعیت پذیری شهرهای جدید اقماری (مطالعه موردی: شهر جدید اندیشه)، پژوهش های جغرافیایی انسانی، شماره 79، صص 75-86.
- ۳) اسماعیل زاده، حسین (1382)، تأثیر شهرهای جدید بر توسعه محور جنوبی اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان.
- ۴) اکبریور سراسکانرود، محمد، میرزاجایی، مهدیه (1389)، تحلیل عملکرد شهرهای جدید در نظام شهری کشور، پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال 1، شماره 1، صص 131-150.
- ۵) بزی، خدارحم، افراسیابی راد، محمدصادق (1388)، سنجش و ارزیابی میزان موفقیت و کارایی شهرهای جدید (مطالعه موردی: شهر جدید صدرا)، مطالعات و پژوهش های شهری منطقه ای، سال 1، شماره 2، صص 111-137.



## هفدهمین همایش ملی جغرافیا و محیط زیست



- ۶) جوهری، زهرا، مرادی مسیحی، وراز (1390)، بررسی تأثیرات ایجاد شهرهای جدید در تعادل بخشی به فضای سکونت و اشتغال منطقه ای (نمونه موردی: شهر جدید اندیشه)، آمایش سرزمین، سال 3، شماره 5، صص 93-110.
- ۷) حافظ نیا، محمدرضا (1391)، مقدمه ای بر روش پژوهش در علوم انسانی، چاپ 17، انتشارات سمت، تهران.
- ۸) حبیبی، سیدمحسن (1390)، از شار تا شهر؛ تحلیلی تاریخی از مفهوم شهر و سیمای کالبدی آن تفکر و تأثر، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- ۹) حکمت نیا، حسن (1385)، کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه ریزی شهری و ناحیه ای، انتشارات علم نوین، تهران.
- ۱۰) درگاه الکترونیکی شهرداری بهارستان (1393)، <http://baharestan.ir>.
- ۱۱) دستورانی، مهران، پوریوسف، سیاوش (1391)، بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و سلامت روانی با رضایت شغلی، فصلنامه نظارت و بازرسی، سال 6، شماره 20.
- ۱۲) دلاور، علی (1387)، اهمیت، ضرورت و تعاریف مفهومی و عملیاتی در تحقیق، پرسمان، شماره 20-24.
- ۱۳) زبردست، اسفندیار (1382)، اندازه شهر، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، انتشارات مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، تهران.
- ۱۴) زنگی آبادی، علی، رحیمی، علیرضا، مسیبی، سمانه (1392)، تحلیل تطبیقی شاخص های اشتغال شهری شهرستان های ایران، جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، سال 24، پیاپی 49، شماره 1، صص 109-128.
- ۱۵) زیاری، کرامت الله (1380)، بررسی، تحلیل و برنامه ریزی اشتغال در استان یزد، تحقیقات جغرافیایی، سال 16، شماره 61، صص 197-213.
- ۱۶) زیاری، کرامت الله (1389)، برنامه ریزی شهرهای جدید، چاپ 11، انتشارات سمت، تهران.
- ۱۷) زیاری، کرامت الله، سلیمانی شبیلو، علیرضا (1386)، بررسی پدیده تمرکزهای شغلی در مادرشهرهای کشور با تأکید بر مادرشهر تبریز، تحقیقات جغرافیایی، شماره 2، پیاپی 85، صص 39-64.
- ۱۸) شکوئی، حسین (1385)، دیدگاه های نو در جغرافیای شهری، چاپ 9، انتشارات سمت، تهران.
- ۱۹) شهرداری بهارستان (1390)، عملکرد حوزه فناوری اطلاعات شهرداری بهارستان.

۲۰) ضرابی، اصغر (1375)، **سطح اشتغال در شهرهای ایران و ساماندهی آن**، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، شماره 8، صص 39-54.

۲۱) طرح جامع شهر بهارستان (1373)، مهندسان مشاور نقش جهان پارس.

۲۲) طرح تفصیلی شهر بهارستان (1385)، مهندسان مشاور نقش جهان پارس.

۲۳) غفاری، سیدرامین، رجایی ریزی، محمدعلی، دوستی ایرانی، لیلا، نصیری هندخاله، اسماعیل (1390). **تحلیل مکانی - فضایی ساختار اقتصادی اشتغال در استان چهارمحال و بختیاری**، انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال 9، شماره 31، صص 43-50.

۲۴) فرهودی، رحمت الله، محمدی، اکبر (1385)، **تحلیل و پیش بینی وضعیت اشتغال در شهر سنندج با استفاده از مدل تغییر سهم ضریب مکانی و ضریب جینی**، پژوهش های جغرافیایی، شماره 55، صص 189-202.

۲۵) قانون ایجاد شهرهای جدید (1380)، شرکت عمران شهرهای جدید.

۲۶) قرخلو، مهدی، عابدینی، اصغر (1388)، **ارزیابی چالش ها و مشکلات شهرهای جدید و میزان موفقیت آنها در ایران: شهر جدید سهند**، مدرس علوم انسانی، دوره 13، شماره 1، صص 165-191.

۲۷) مرکز آمار ایران (1390)، سرشماری نفوس و مسکن.

۲۸) معاونت حقوقی ریاست جمهوری با همکاری مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری (1392)، متن پیش نویس غیررسمی منشور حقوق شهروندی (گام اول: اصول کلی، برنامه و خط مشی دولت).

۲۹) نصیری، اسماعیل (1388)، **برنامه ریزی شهرهای جدید**، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.

۳۰) وارثی، حمیدرضا، زیرک باش، دیبا (1385)، **نقش شهرهای جدید در توسعه پایدار منطقه ای با نگرش بر شهرهای جدید منطقه اصفهان**، مجله فضای جغرافیایی، شماره 15، صص 104-127.

۳۱) وارثی، حمیدرضا، قنبری، محمد، پورقیومی، حسین (1391)، **ارزیابی میزان تحقق پذیری طرح جامع شهر جدید بینالود (جمعیت، اشتغال، مسکن)**، جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، سال 23، پیاپی 48، شماره 4، صص 139-150.

۳۲) مقررات و ضوابط استقرار واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی، معاونت محیط زیست انسانی-دفتر ارزیابی زیست محیطی-

۱۳۹۷

-23 Burby, R., Weiss, S. (1976), *New communities USA*, Lexington. Lexington Books.

-33 Department of Planning Oxford Brookes University (2006), *Transferable Lessons from*.

-43 Hui, E. C., Lam, M. C. (2005), **A study of commuting patterns of new town residents in Hong Kong**, *Habitat International*, 29(3), 421-437.

-53 Gratton, C. (1979), **Industrial Diversification in New Towns**, *Urban studies*, 16, 157-164.



- 63 Hobson, J. (1999). **New Towns, the Modernist Planning Project and Social Justice: The Cases of Milton Keynes, UK and 6th October, Egypt**, Development Planning Unit, University College London.  
-73 <http://maskannews.ir/>
- 83 Lau, J. C. Y. (2010), **The influence of suburbanization on the access to employment of workers in the new towns: A case study of Tin Shui Wai, Hong Kong**. Habitat international, 34(1), 38-45.
- 93 Raquel Insa, C. (2012), **Two Ways of New Towns Development: A Tale of Two Cities**, Research Group of Governments and Markets-IREA, University of Barcelona. The New Towns. Department for Communities and Local Government: London.
- 04 Coomber, B., Barriball K. L. (2007), **Impact of job satisfactions on intent to leave and turnover for hospital based nurses: a review of the research literature**, Internatinal Journal of Nursing Studies, 44(2), 297-314.